



Escriure Educació a la Universitat

GUIES PER ESCRIURE EN DISCIPLINES ESPECÍFIQUES

1 Què és l'educació?

L'educació és el procés de facilitació de l'aprenentatge de coneixements, habilitats, valors, actituds, creences i hàbits. Ben sovint es produeix sota el guiatge dels educadors, persones que han rebut una formació acadèmica específica que les capacita per comprendre, analitzar i saber conduir situacions d'aprenentatge.

El domini de l'expressió és decisiu per a aquests professionals, tant en el vessant escrit com en el vessant oral. Un bon mestre ha de tenir una excel·lent competència lingüística comunicativa; és un model davant els alumnes i té la responsabilitat de proporcionar-los una bona educació lingüística.

“ Un bon mestre ha de tenir una excel·lent competència lingüística comunicativa; és un model davant els alumnes i té la responsabilitat de proporcionar-los una bona educació lingüística. ”

2 L'escriptura en educació

Els futurs mestres s'han de preparar al llarg dels estudis universitaris per poder fer un bon ús de la llengua; hauran de fer-la servir amb correcció i, alhora, de fer-la servir amb una gran flexibilitat i capacitat d'adaptació. Hauran de poder actuar adequadament, per exemple, en situacions com les següents:

- a) S'hauran de poder adreçar per escrit a col·lectius diversos en l'àmbit professional i adaptar-hi la comunicació: nens i nenes, equip directiu, equip acadèmic, pares i mares, administració educativa.
- b) Hauran de controlar molt bé el registre que fan servir per escrit. El domini de la llengua oral col·loquial és tan important per a un mestre com el domini del registre formal, però en la comunicació escrita el mestre s'ha de decantar cap a la formalitat i els seus textos no haurien de contenir una barreja de registres.
- c) Hauran de fer servir una llengua escrita amb l'alumnat ajustada a l'edat, als coneixements previs, a la capacitat cognitiva, a la necessitat de claredat i concisió i a les exigències didàctiques.

- d) Hauran de saber fer servir la llengua amb un alt grau de sensibilitat (en informes, en comentaris avaluatius per escrit que hagin de llegir els alumnes, en la redacció d'activitats d'aprenentatge o continguts).

Hauran de vetllar, per exemple, per garantir la confidencialitat de certes dades i per preservar la imatge dels alumnes i per fer servir una llengua inclusiva i lliure de prejudicis. També per fer arribar als receptors missatges escrits respectuosos, positius i motivadors de l'aprenentatge, personalitzats sempre que convingui.

- e) S'hauran de saber expressar per escrit en entorns presencials (en paper, en pissarres tradicionals, per exemple) i alhora amb eines de base tecnològica com pissarres digitals, o en entorns no presencials. Així, hauran de conèixer bé els entorns d'ensenyament virtual i hauran de saber quines són les característiques de la llengua en aquests espais (quan és indicat escriure en virtualitat, com s'hi escriu, com es fan servir adequadament la hipertextualitat i la multimodalitat, quines són les dinàmiques de comunicació a les xarxes). Un docent ha de poder escriure, per exemple, en un blog, o en una xarxa social, ha de saber allotjar els seus escrits al núvol per treballar-hi en col·laboració o ha d'estar preparat per ensenyar a escriure l'alumnat en tota mena d'espais digitals.
- f) Hauran de ser competents en diversos models textuais escrits. Hauran de saber explicar, argumentar, descriure, narrar... I l'escriptura creativa no els podrà ser tampoc aliena: hauran de tenir també la capacitat de crear, fer crear i valorar textos amb finalitat estètica o literària.

Pel que fa al període de formació acadèmica universitària, els futurs mestres i les futures mestres s'expressen per escrit amb diversos objectius i en pràctiques d'expressió molt variades.

Moltes de les tasques escrites que han de dur a terme els estudiants d'educació es relacionen amb l'explicació de l'experiència, sovint a partir de l'observació de situacions d'aprenentatge o a partir de reflexions personals. L'escriptura de l'experiència (raonaments, dubtes, preguntes, reflexions subjectius) planteja sovint dificultats als estudiants. Si de vegades és acceptable relatar per escrit la subjectivitat sense gaires filtres (en diaris o notes personals, per exemple), molt sovint en l'àmbit acadèmic l'autor ha d'explicar l'experiència prenent-hi una distància i posant aquesta experiència en relació amb el que diuen els experts o la bibliografia sobre el tema. Ha de reconduir la subjectivitat, doncs, i inserir-la adequadament en textos acadèmics o científics que així ho reclamen. La primera persona del singular, per exemple, fàcilment es convertirà, en aquesta operació, en una primera persona del plural, o en formes impersonals.

Els textos dels estudiants d'educació tenen ben sovint un caràcter analític i argumentatiu. Moltes de les tasques d'escriptura que duen a terme es basen a aproximar-se a productes culturals (llibres, articles, materials didàctics, recursos d'aprenentatge), fonts diverses (primàries, secundàries), dades (quantitatives i qualitatives) i han de tenir la capacitat d'entendre la informació, analitzar-la i integrar-la en una reflexió prò-

pia ben argumentada que reconegui les fonts de consulta i s'hi refereixi d'acord amb les convencions. Un dels reptes que tenen els estudiants és que l'argumentació dels seus escrits sigui sòlida i no hi hagi en els seus textos afirmacions buides, gratuïtes o poc fonamentades.

“ Moltes de les tasques escrites que han de dur a terme els estudiants d'educació es relacionen amb l'explicació de l'experiència, sovint a partir de l'observació de situacions d'aprenentatge o a partir de reflexions personals. ”

3 Textos escrits habituals en educació

L'estudiant de mestre ha de poder dominar una tipologia àmplia de textos escrits. El dia de demà, quan dugui a terme la seva activitat docent en un centre, haurà de poder escriure amb solvència textos com programes, programacions, comentaris avaluatius sobre els alumnes (per a alumnes, pares, equip docent), escrits breus amb comentaris de retorn formatiu d'activitats, notes o cartes als pares, informes dels seus alumnes, diari de classe, textos de difusió de la seva experiència entre la comunitat educativa...

Mentre es troba a la universitat, l'estudiant elabora un altre tipus de textos d'expressió escrita, de caràcter acadèmic o més lligats a la divulgació del coneixement científic. Produirà els textos de caràcter academicocientífic sobretot cap al final dels estudis. Es pot tractar d'articles, comunicacions o pòsters per presentar la recerca a congressos, o d'una tesi doctoral, per exemple.

Pel que fa als textos escrits acadèmics que els estudiants poden haver de produir al llarg dels estudis de magisteri, són habituals els següents: resums, ressenyes, respostes d'assaig breu a preguntes (en situació d'examen o en treballs), estudis de cas, treballs de classe, treballs de final de grau, rúbriques o altres escrits per a l'avaluació, guions, textos escrits per a programes de suport a presentacions orals, comentaris, fitxes de lectura, reflexions (sobre experiències, sobre el propi aprenentatge), comparacions (entre sistemes pedagògics, metodologies, opcions educatives, teories), memòries de pràctiques, carpetes d'aprenentatge amb recopilacions d'evidències, escrits biogràfics, programes, objectius, activitats, textos de naturalesa literària, planificacions a curt o a llarg termini, descripcions de materials didàctics, etc.

Un dels reptes dels estudiants per aconseguir una bona expressió és conèixer bé els textos acadèmics, fet en qual el professorat ha de contribuir explicant bé com són els

escrits que espera que l'alumnat produeixi. Són freqüents, per exemple, situacions com les següents, fruit del desconeixement dels gèneres de discurs: *a)* memòries de pràctiques amb més text que no caldria descrivint el centre on s'han fet les pràctiques, o contextualitzant en excés en perjudici d'altres aspectes essencials de la memòria; *b)* treballs de final de grau o de màster sense l'establiment d'un bon marc teòric, clar i rellevant; *c)* ressenyes de productes culturals que es recreen en el resum de l'obra comentada i que contenen una valoració molt reduïda, o inexistent; *d)* textos que no segueixen les convencions relacionades amb la citació i la referenciació de les fonts utilitzades.

4 Convencions de l'escriptura en educació

Qualsevol llengua especialitzada es caracteritza per ajustar-se a algunes convencions. Un dels trets més evidents de les llengües especialitzades és la terminologia que empren. L'estudiant d'educació i futur mestre ha de dominar la terminologia del seu àmbit, si vol esdevenir-hi un professional. No hem d'oblidar, pel que fa a aquesta qüestió, que l'educació és una disciplina en contacte amb moltes altres com ara la psicologia, la història, la sociologia, l'antropologia... que també tenen les seves especificitats terminològiques.

Per fer servir bé la terminologia en català de l'àmbit educatiu es poden tenir en compte els recursos del Termcat (vegeu més avall). Imaginem, per exemple, que l'estudiant d'educació ha d'escriure un estudi de cas i no sap si estan acceptades en català paraules com *bullying* o *cyberbullying*. Espais com la Neoloteca i el *Diccionari d'Educació* (en línia), d'aquest organisme, estableixen per al català en aquests casos les formes *assetjament escolar* i *ciberassetjament escolar*, que són les que cal emprar en un text en català.

O, per posar un altre exemple, imaginem que l'estudiant universitari ha de fer un treball sobre el que en la terminologia anglosaxona s'anomenen *outdoor training*, *safe walking routes to school* o *flipped classroom*. Els recursos del Termcat li resolen de nou els dubtes sobre l'existència de formes normalitzades en català per a aquests termes: el primer és la *formació vivencial*, el segon apareix a la Neoloteca com *camí escolar* o *itinerari escolar*. I la *flipped classroom* és la *classe inversa*.

Una de les convencions més visibles dels llenguatges d'especialitat és l'ús d'un sistema reconegut i estable de referenciació i citació de les fonts utilitzades en els treballs acadèmics o científics. En l'àmbit de l'educació hi ha un gran acord a fer servir l'estil de citació de l'American Psychological Association (APA), utilitzat també en psicologia i en altres disciplines com l'antropologia, els estudis de gènere o la sociologia. Un exemple de referenciació d'un llibre tal com apareixeria en la secció de bibliografia d'un treball de classe o d'un article d'investigació és el següent:

Carpaena, A. (2006). *Educació socioemocional a primària: materials pràctics i de reflexió* (2a ed.). Vic: Eumo.

“ En l'àmbit de l'educació hi ha un gran acord a fer servir l'estil de citació de l'American Psychological Association (APA). ”

Més enllà de l'estil APA, els treballs elaborats pels estudiants d'educació es poden haver d'ajustar a altres convencions o acords establerts per la facultat o el professorat de les assignatures en què es planteja l'activitat d'expressió escrita. Alguns textos com els treballs de final de grau o les memòries de pràctiques, per exemple, solen estar molt tipificats (objectius, parts que han de tenir, extensió).

Com a darrer aspecte, però no menys important, s'ha de dir que els treballs s'han de lliurar revisats, en la versió definitiva i amb una bona presentació i control de tots els aspectes ortogràfics i ortotipogràfics.

5 Obres i webs d'interès en l'escriptura en educació

1. *Biblioteca terminològica*, Termcat.

http://www.termcat.cat/ca/Biblioteca/Biblioteca_Terminologica/Arees_Tematiques/Pedagogia.%20Ensenyament/

Secció de pedagogia i ensenyament. Conté una quarantena d'obres elaborades pel Termcat o altres entitats sobre termes de l'àmbit educatiu: vocabularis bàsics per cicles, per matèries d'ensenyament, recursos terminològics per a necessitats educatives especials, vocabularis de pedagogia, de didàctica, de termes i procediments escolars, etc. Alguns recursos són en línia.

2. *Diccionari d'Educació*, Termcat

http://www.termcat.cat/es/Diccionaris_En_Linia/132/

Diccionari que recull i defineix uns dos mil termes de l'àmbit educatiu (pedagogia, recerca educativa, organització i gestió educatives, orientació psicopedagògica, didàctica, educació especial i tecnologia de l'educació). Conté les formes catalanes i equivalents en castellà, francès i anglès.

3. *Guide for Writing in Education*, Southwestern University

<http://www.southwestern.edu/live/files/4171-guide-for-writing-in-educationpdf>

Guia breu per a estudiants universitaris amb informació sobre les característiques de l'escriptura en la disciplina de l'educació.

4. *Writing in Education*, Monash University

<http://www.monash.edu.au/lls/llonline/writing/education/index.xml>

Tutorials per ajudar a millorar l'expressió dels temes propis de l'educació, amb explicacions i activitats.

5. *Com citar i referenciar en els textos acadèmics. Compilació basada en la normativa APA.* Universitat Autònoma de Barcelona, compilació de Sílvia Blanch, Eulàlia Pérez i Jennifer Silvente.
https://ddd.uab.cat/pub/recdoc/2016/145881/citrefapa_a2016.pdf
6. *Guia per elaborar citacions bibliogràfiques en format APA.* Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya. Biblioteca, compilació i adaptació de Ramon Benito.
http://repositori.uvic.cat/bitstream/handle/10854/3883/altres_a2015_guia_elaborar_citacions.pdf?sequence=1
7. APA Style
<http://www.apastyle.org/>
Web oficial de l'estil de l'American Psychological Association (APA).

Servei de Llengües (UAB) i Servei de Llengües Modernes (UdG)

Coordinació: Virgínia Castillo, Enric Serra, Andreu Pulido

Autor: Enric Serra

Aquest projecte ha rebut un ajut Interlingua de la Generalitat de Catalunya.

Data d'edició: desembre de 2016



Aquesta obra està subjecta a una llicència de Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0. Podeu reproduir-la per a usos no comercials de forma sencera i fent-ne constar la font: Servei de Llengües (Universitat Autònoma de Barcelona) i Servei de Llengües Modernes (Universitat de Girona). Si trobeu que les guies són útils us agrairem que ens ho comuniqueu.